

✠ ROMANS , Y COLOQUI NOU,

3. XVIII

1706(4)

Mare , y entretengut en lo que Gori , Llau-
rador de Masamagrell , havent encontrat
er lo Camí , al tornarsen de Valencia , à
ento , Llaurador de Albalat , li fà relació
e part de les grans prevencions que festan
ent en dita Ciutat pera la celebració de la
ran festa del Centenar de la Celestial Rey-
na , y Mare dels Desamparats , en
este present any 1767.



las
or,
Es.

Gori.

Eu et quart Vicento Amic,
em folgue averte encontrat,

perque à mes de veuret bò
ya tindrem en qui raonar.

Sento. Yo tambe me alegre molt
de

de anar de tu acompanyat,
pero no podrà ser més,
que hasta arribar a Albalat;
si allí et vols quedar en mi,
partirem del meu sopar,
que entre Amics no cal rovalles
diu lo adachi València.
Gori. No pot ser Vicente Amic,
te estime la voluntat,
me es precis tornar a casa
en cara que siga tart,
que els que som fills de familia
la obligació ens te nugas.
Sento. El ventret así a estes hores
em causa gran poverat;
què pretens alguna Chica
de les que ya en Albalat?
Gori. Gèsus, y què pensament
que ta vengut mes estrany?
que en Malamagrell ya falta
de Chiques, pera triar,
ni porte tal intenció,
ni tal me ha vengut al cap:
Son tan moltes les noticies
que en Valencia me han contat,
que embelestat en oïrles,
les hores senan pasat,
y este ha segut el motiu
de haverment cyxit tan tart:
pero men vinc molt gochos,
tot alegre, y admirat
de oir les grans prevencions
que es fan pera el Centenar
que el dia deu del present
segon Dumenche de Maig
han dispost los dos Cabildos
Eclesiastic, y Seglar
celebrarli a la gran Reyna
Mare dels Desamparats;

y pues que tinc la ocasió,
part de elles et bull contar.
Tu Sento, ya vares veure
aquelles festes tan grans
que esferen a Sent Vicent
en son tercer Centenar,
que no yaguè cap persona
que no es quedara pasinat
de haver vist les moltes coses
que feren Oficis, y Arts
de Arcs, Altars, y Tramoyes
y de molts Cartos Triunfs,
pues estes que hara se
en este atre Centenar
exedirán a aquelles,
y de molt serán mes grans;
Sento. Mes grans que les que
a Sent Vicent? no pot ser,
ningu dels nats les voràs
y menys hara que la Gent
esta mes pobra que may,
que es lleva un home la polt
y es fa trosos trevallant
llevanfo hu del dormir,
y no alcanfa pera Pas
no cregues tu que estes
mes, que les que esferen
ò auran de tornar a nayxer
altra volta els Valencians.
Y no em diràs, a què ve
el ferse este Centenar?
Gori. Pues que no huas oït
molt arrere veig que estas
es fa en memoria del dia
(hara es cumplixen sent an
en que bà ser colocada
en la Capella Real
la gran Reyna Soberana
Patrona dels Valencians.

Sento. Rad es se li celebrè
gran festa de Centenar
esta tan gran Señora
que del tot es Celestial;
pues fou feta per mans de Angels
ins lambit del Hospital;
pero en cara que es mes digna
que ningun de tots los Sants
se celebrarli gran festa;
y com cert no arribarà
la que se li bà fer
Sent Vicent el meu Sant,
foles els Velluters
ren un Castell tan gran,
que mentres mon ferà mon
ell no es farà; enchamays
om tu mateix ho post dir,
ues el veres desparar.
Gori. Com Deu no et lleve la vida,
per tos ulls el voràs
que es lleva un home la polt machor que cyxe que dius
que feren los de cyxe Arts
en cara que peles fulla,
als Cues doves a menchar,
siom tu vullgues desde allí
voràs ve desparar,
que dalt del Micalet
lucn que el despararàn;
es tan gran la elevació,
que este gran Castell tindrà;
que mes amunt la velera
de viut pams pucharà.
els costa doscentes lliures
de fer Lentaulat:
e ali podràs inferir
que este Castell ferà.
Sento. Pues y qui son los devots
que tan gran Castell faràn?
Gori. El fan els quatre Quatrels

de fora aquella Ciutat,
que els componen Llauradors
els mes ven acomodats;
y no contens en asò,
una gran festa faràn
el dia de San Llidro.
en la Capella Real,
de la Reyna Soberana,
que millar de llums yaurà,
y com està renovada,
cert un Cel pareixerà.
Els focs, que mentres la Missa
fan conte de desparar,
els costen mes de cent lliures,
que el estruendo, ayxordarà.
Sento. Gran Sermo yaurà cyxe dia,
no es diu qui el predicarà?
Gori. No per cert, no huc oit dir,
pero es fixo serà gran.
Sento. Y el dia que es fa la festa
en la llustre Cathedral
no es diu qui tindrà el Sermó?
perque ya lauran donat.
Gori. Un Señor Canonche el tè,
que si nò me engañe, es Blanc;
Sento. No si nos que fora negre,
la hagueren pogut donar,
si negre ha guera de fer,
al negre del Espital.
Gori. De quant en sà fas lo bobo,
pareyxes molt ignorant;
no sabs, ya un Señor Canonche
que de Apellido es diu Blanc?
y es dels grans Predicadors
que ya en aquella Ciutat?
a que bè la bufonada
de li ha de fer negre, ò blanc.
Sento. Digneime, Gori, y què mes
es lo que es diu que es farà?

Gori. Amès del Castell que hè dit,
atre sen despararà
tambè dalt del Micalet,
ò casa de la Ciutat,
que el fa el llustre Cabildo,
no Eclesiastic, Secular,
pero el de els L'auradors
estic en que exedirà
per que per setcentes lliures
tenen los focs achustats;
finse quinse lliures mes
que els costa el ferlos puchar
alla dalt de el Micalet
ahon los han de colocar.
Fan una llantia de plata
que els costa molts bons reals:
Una cortina de seda
en realzos de metal
pera cubrir à la Image,
y son vidrè de cristall.
Les lluminaries, que estos
es diu que de cert faràn,
serà cosa nunca vista,
perque intenten coronar
de llums, tota la muralla
que circuiu la Ciutat,
mira si estes lluminaries
se auran vist fer enchainay.
Semo. No crec de que se hagen fet:
home que ayxò pasmarà!
Gori. Pues à este mateix tenor
tots los de dins la Ciutat
estan molt refols à ferles
machors que sanfet chamay.
Si no esfera ya denit,
y cfiguera mes de espay
es tant lo que et contraria
que et dexaria pasmat;
no obstant, aprèa et dirè

algo dels Oficis, y Arts.
Creuràs tu de que els Ten
sent uns vinagres ayguats,
moguts de la devocio,
tiranto à la millor part,
que no es raò pensar atre,
fan fer un sumptuos Arc
de molt gran elevació
en la Plaza del Mercat;
pues se estan sent ven apre
y si sagues de pagar,
segons la planta safet,
mil lliures diuen que val,
pero els lo fan per cincen
y sobre haverli llevar
(el que la pres de son com
de lo que estava tractat,
es diu per cosa molt certa
eyxirà en les mans al cap;
y sobre aso, tracalets
de segur no els saltaràn;
pero pegarà gran colp
los que estos han ideat,
perque al arribar la Image
(que en la Prosesò anirà)
à estar de este Arc molt pro
sis ò ser Angels volant
abayxaràn en tramoyas;
part de ells es boran cantar
aries certament discretes
sent gorgeos, y trinats;
y part de ells en insensers
que à la Image insensaràn;
y part que tiraràn flors
y à la Verge enramaràn
en lo distrit que esta pale
per dins de este famos Arc.
Semo. Es cert que serà de ve
pero no ho podrà lograr

sino el que tindrà bon puesto
en la Plaza del Mercat.
Gori. Pues els Tintorers de Seda
gens arrere es quedaràn,
perque enfront la Bolseria,
abayxant cap al Mercat,
han dispost un sumtuos,
y molt magnific Altar
ahon el Glorios Sen Miquel,
son Patrò colocarán
sobre set feros Dragons,
que son els pecats mortals,
llansant cascu per sa boca
una font de aygua infernal,
que faràn los Tintorers,
de son color especial,
propi al que cada Dragò
per si representará.
Semo. No ha segut mal pensament
com se acerte à exiecutar.
Y diguesime els Velluters
has oit dir que faràn?
Gori. El Art machor de la Seda
tinc pera mi exedirà
(en Laltar que te dispost)
à tots los demes Altars
que podrà haver en la bolta,
sobre fer molts, y molt grans:
En la Plaza de Cayxors
es ahon lo colocarán,
y pendrà tota la Plaza;
mira tu quan gran serà.
Semo. El que siga gran no proba
ser millor dels que es faràn.
Gori. Es lo cas, que este hu tetot,
com ell mateix ho dirà:
Tres cosos el dividixen,
en lo primer estarà
la Image de Sen Geroni,

aquell que es tan celebrat,
per sa famosa escultura,
dins de una cova ficat,
senfe trolos el seu pit
en una pedra en la mà.
En lo segon la gran Reyna
Mare dels Desamparats,
(de una hechura tan perfecta
que imita à la Original)
dins de un Nicho colocada
diuhen que la posaràn
bayx de un pavellò, y cortines
tot de roba de metal,
à expenses de hu dels Mestres
del mateix Colegi, y Arts;
y del mateix es la Verge,
que he dit es colocará.
El tercer cos, Sen Geroni
vestit tot de Cardenal,
en cara que de pintura,
es el que lo ocuparà;
y pue dir que està molt bo
per haverlo yo vist ya.
La vela, ò toldo que es posa
pera cubrir els Altars,
tota de roba de seda
es diu la intenten posar
diferens Mestres devots
à costes de sos cabals.
Mira tu si yahurà algun altre
que sa trevixca à fer tant?
La Musica que se espera
que este Colegi farà,
causará tal melodia
que à tots embelestarà.
La Plaza de Aches de Cera
man dit que circuiràn,
y fets en la Escuela Pia
molts verlos colocarán

haon

haon tindran en que entre tindres
els que son ahicouats;
pero estan molt descontents,
y en cert modo apelarar,
de veure que els falta púeso
haon poderlos colocar.

Sento. No deitrec, que eixe Colegi
llurte procurará,
perque en totes les funcions
ia vist sempre que així ho fas
sols que tots los Mestres de ell
tenen una falta gran,
y es, que la Seda volgueren
que sempre barata anas.

Gori. Ayxo ho tenens tu per gran
ni es falta chica, ni gran; (alta?
què els Llançadors no volgueren
que sempre cara pasas?

y per molt preu que ella tinga
sempre ens pareix que es poc alt?

Sento. Com es coneix de que Gori
no ha fet seda ningun any,
si tu fores Colliter
altre fora el teu cantar.

Gori. El Altar dels Torcedors,
no se dir lo que serà;
pero se que a Sen Eratine,
son Patro colocaran,
y que al carrer de les Barques
el fan conte de posar,
y arrancaran la motera,
perque allí el bolen plantar.

Sento. Si es que el planten, com tu
com lo procurem regar, (dius,
per lo temps podran eixer
un fin numero de Altars.

Gori. La melancolia en tu
sempre tindrà por de entrar
perque gastes bon humor,

y estàs fet sempre un giular.

Sento. Pues què la motera es de ell
pera poderla llevar?

Si yo fora el Amo de ella
no la deyxara tocar;
y els faria gran merce
en no deyxarla arrancar;

y sino tinme atencio
mentres ho vaig a probar.

Sinse fulla, no ya cucs;
sinse cucs, no es pot filar;

no silasse, no ya seda;
y de ali què es seguirà?

que no havent seda, ni cucs,
eis Toros no podran anar;

no podent anar los Toros;
es precis morir de fam;

luego es conveniencia de ells,
el no deyxarla arrancar.

Gori. Deyxemnos de asò Vicente
que estan ya sobre Albalat,
y tu et quedaràs en casa
sinse poderte contar

lo que es diu de alguns Oficis.

estan ya fent, y faràn.

El Ofici dels Pellers,
moltíssim temps que està ya

a presa colint vestits,
pera tots los que exiran

acompanyant a Sen Jaume
en la Proceso que es fa;

y no et penses que els vestits
a la Elpàhola seràn,

si no de totes Nacions
quantas en lo mon les ya.

Sento. Eyxe Ofici es ingenios,
y té el alvanage gran

de llurte en pocs diners
que ahí està la avelitar.

Gori.

Gori. Pues els Sabaters, me han dit,
com no me hachen engañat,
que han tengut el penlament
de traure un Carro Triunfant

en moltes mones dins de ell
sabateres treballant,

pera tirar a la Gent
que a la Proceso hanirà,

y pera que les fassen bé,
temps ha fentan ensayant.

Sento. Ayxo no es de creure Gori,
es cert que te han engañat.

Gori. Pues q no saps que les mones
tot lo que vehuen fer fan?

Sento. Home si ayxo fora ayxi
moltes menfara portar

pera segar els formens,
y treballar en los camps;

y sens pagarlos soldada,
mels trovaria lluyats.

Gori. Pues els Perayres també
in altre Carro trauràn

molt primoros, y lluit,
dius un Riu portaran

de aygua clara, y cristalina,
verdadera, y natural,

hou duràn a Sen Christofol
de te uns trenta pams de alt,

quell que està a la Corona
a la Ermiteta tancar

a la grandiosa palmera
in agarrada en la mà,

al costat en sa llanterna
Venerable Hermita.

Sento. Per molta aygua que el Riu
de estatura tan alt, (porte

tingues por que sofegue
s que no sapia nadar.

de Carro, tots lo verem

quant al altre Centenari;
no podrà vindre de nou

per haverlo vist tots ya.

Gori. Un Mestre de Velluter,
que té geni de gallar,

y a expensas se hues hà près:
un forn de vidre arrendat,

hà tengut el penlament,
y huesia ya eixecutant,

de fer fer, a costes se hues,
un famós Carro Triunfant,

y portar, dins de ell, tres forns
en mols homens treballant

discrens peles de vidre
que a la Gent divertirà;

pero donarà mes gust
una danza que durà,

de estatuas de pedra marmol,
fent postures, y vallants

y en les Plazes Moxigangues
he oit dir de que faràn:

y en asò trescentes llures
se ha fet animo gastar.

Sento. Sent de pedra els Valladors,
mal es podran menechar,

y sent el tal Velluter,
quin vidre es el que farà?

Sabater fiste sabates
diu un adachi Valencia.

Gori. El que ell figa Velluter
no li fa res pera el cas,

que ell es qui ha de fer el vidre,
o el faràn los Oficials?

també els dos Pintors, que pinten
dels Velluters el Altar,

no obstant que son Velluters,
tenen fama en lo pintar;

luego es pot ser Velluter,
y tindre altra alvelitat,

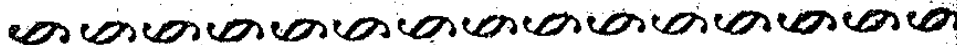
Sento.

Sento. Ara bà Gori, à Dios
que ya estam en Albalat.
Yo quede molt agraït
del bon rato que me has dat:
si es que et vols quedar en mi,
que sopar, no et faltará,
ni menys et faltará llit,
y tindrás lloc de contar
lo que sa quedad per dir,
y ten post anar demà.
Gori. De ningun modo pot fer
te agraïxc la voluntat.
Ara bà Vicente à Dios

ya ens vorem de mes espay,
y et referirè mes coses,
de les moltes que es faràn.
pera que no duïes gens
fer les de este Centenar
machors que les que li feren
à Sen Vicent el teu Sant.
Sento. A Dios Gori, alla vorem
si Deu nos deya arribar,
qual dels dos serà millor,
si este que hara es farà,
ò aquell que ya baren fer
quant al altre Centenar.

F I N.

Imprimase. *Caro.*



EN VALENCIA:

En la Oficina de Salvador Fauli. Año 1766

Sento. Ara bà Gori, à Dios
que ya estam en Albalat.
Yo quede molt agraït
del bon rato que me has dat:
si es que et vols quedar en mi,
que sopar, no et faltará,
ni menys et faltará llit,
y tindrás lloc de contar
lo que sá quedat per dir,
y ten post anar demà.
Gori. De ningun modo pot fer
te agraïxe la voluntat.
Ara bà Vicento à Dios

ya ens vorem de mes espay,
y et referirè mes coses,
de les moltes que es faràn,
pera que no dúctes gens
ser les de este Centenar
machors que les que li feren
à Sen Vicent el teu Sant.
Sento. A Dios Gori, alla vorem
si Deu nos deya arribar,
qual dels dos serà millor,
si este que hara es farà,
ò aquell que ya baren fer
quant al altre Centenar.

F I N.

Imprimase. *Caro.*



EN VALENCIA:

En la Oficina de Salvador Fauli. Año 1766